

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Pred deželnozborskimi volitvami. — Učiteljstvu prijazni — pred volitvami. — Zdaj je jasno. — Zmes. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Pred deželnozborskimi volitvami.

III.

„Naprej!“ — to krepko je povsod vodilo,
po katerem mora vsak se zdaj ravnati,
odganjati če hoče revo, silo;
če mar mu je pošteno kaj veljati!

A. Praprotnik.

Dnevi neizogibnega boja, dnevi odločitve so tu. V teh dneh se bo pokazalo, je li naš narod res obsojen v srednjeveško sužnost, ali pa mu še kedaj zasije zarija boljše in srečnejše bodočnosti. Dne 12. in 19. t. m. se bo bila odločilna bitka med lučjo in temo, med napredkom in nazadnjaštvom. Najsvetejša dolžnost vsakega naprednega učitelja je, da pripomore s svojim vplivom in delovanjem luči in napredku do zmage! Zato le vsi do zadnjega moža na krov in deljmo z vsemi dovoljenimi sredstvi na to, da zmagajo priznani prijatelji napredka, nove šole in naprednega učiteljstva! Brezobzirno pa nastopimo proti priznanim klerikalcem, ki slepe naše ubogo ljudstvo ter pravijo, da je nova šola prokletstvo za ljudstvo, ki so proti povišanju učiteljskih plač, ki obljubujejo ljudstvu na shodih, da bodo delovali v deželnem zboru na to, da se zmanjša število šol; ki pišejo v klerikalne liste pamflete, kakoršnega je priobčil tržaški „Novi List“ pod naslovom: „Učiteljstvo — resen stan!“, ali pa, kakoršnega je spisal v „Slovenca“ klerikalni deželnozborski kandidat dr. J. Ev. Krek pod naslovom: „Pons asinorum“, itd.

Nastopimo resno in složno za može, koje poznamo, da so z nami in za nas! Ti možje, katerim oddajmo dne 12. t. m. svoje glasove in za katere skušajmo pridobiti vse zavedne, svobodno- in naprednomisleče volilce, so: 1.) Za sodna okraja Ljubljanska okolica in Vrhnika: **Franc Povše**,*) državni poslanec v Ljubljani. (Dr. Iv. Šusteršiča,***) ki je najstrastnejši nasprotnik nove šole in naprednega učiteljstva, ne voliti in ne priporočati!) — 2.) Za sodna okraja Kamnik in Brdo: **Feliks Staré**, veleposestnik na Kolovcu. — 3.) Za sodne okraje Kranj, Tržič in Škofja Loka: **Oton pl. Detela**,* dež. glavar v Ljubljani, in **Henrik baron Lazarini**, graščak v Smledniku. — 4.) Za sodna okraja Radovljica in Kranjska gora: **Ivan Čop**, posestnik v Mostah. — 5.) Za sodne okraje Postojina, Logatec, Senožeče, Lož, Ilirska Bistrica in Cerkljara:

*) Z zvezdico zaznamovani kandidati pripadajo sicer klerikalni stranki, a so vendar pravični in naklonjeni tudi naprednemu učiteljstvu, zato jih sme vsakdo brez skrbi voliti in priporočati v izvolitev. *Uredn.*

) Namesto dr. Šusteršiča bodo napredni volilci volili g. **Gabrijela Jelovška, župana Vrhniskega. *Uredn.*

Franco Arko, posestnik v Postojini in **Matija Ambrožič**, posestnik v Novi Sušici. (Klerikalna kandidata sta neki analfabet tam od Nove vasi in že znani dr. J. Ev. Krek. Zoper izvolitev teh dveh je treba napeti vse sile. Torej, le na delo!) — 6.) Za sodna okraja Vipava in Idrija: **Ivan Božič**, posestnik in župan v Podragi. Za tega vrlega naprednega moža in prijatelja naprednega učiteljstva le vsi, pa prav vsi na krov! — 7.) Za sodne okraje Novomesto, Kostanjevica in Krško: **Ivan Globočnik**, posestnik na Dobravi in župan kostanjeviški. Klerikalni kandidat v teh okrajih je neki analfabet iz Jurkevasi, kandidat brez programa pa Ivan Lapajne, ravnatelj meščanski šoli v Krškem. Čisto naravno je, da klerikalnega kandidata napreden volilec ne bo volil; naravno je pa tudi, da v današnjih napetih razmerah napreden mož tudi ne bo dal glasu kandidatu na svojo roko, ker ni najmanjšega upanja, da bi dobil vsaj častno manjšino, kamoli, da bi prodril, ker so njegovi kandidaturi vse stranke nasprotno. Namen g. Lapajnet: zjediniti slovenski stranki — je plemenit, ali: „Trauben liest man nicht im Hagel!“ Če že g. L. ni hotel nobeni stranki prigrisati svoje kandidature, bi se moral ozirati vsaj na našo učiteljsko organizacijo ter prositi podpore pri deželnem učiteljskem društvu oziroma pri „Zavezi“ ter razviti svoj program. Sicer mislimo, da bi kot poslanec ne nasprotoval težnjam naprednega učiteljstva, ali, kako neki bi mu bilo mogoče kaj doseči, ker bi ne imel v nobeni stranki zaslombe! Mi bi gotovo tu navedenih kandidatov ne priporočali, če bi ne imeli zaupanja vanje. Če bi pa ta ali oni nasprotoval težnjam naprednega učiteljstva, bomo mi gotovo prvi, ki bomo z vso odločnostjo nastopili ne samo proti dotičniku, ampak tudi proti stranki, kateri bi dotičnik pripadal. V takem slučaju bi delali z vso vnemo za ustanovitev nove stranke, v kateri bi bilo združeno vse napredno učiteljstvo in njega prijatelji. Danes nam pa na tako stranko še ni treba misliti, ker imamo v pristaših narodno-napredne stranke prav dobre prijatelje, od katerih smo prepričani, da so z nami in za nas. Saj je vsem tem možem predobro znano, da edina protimoč nasproti klerikalni stranki je gmotno dobro podprto ljudsko učiteljstvo! To tudi klerikalci dobro vedó, zato se tako dosledno upirajo povišanju učiteljskih plač, pa ne samo pri nas, ampak po vseh deželah.

V 9. številki „Slovenske Zadruga“ se g. L. na vse mogoče načine priporoča volilecem ter pravi, da bi v deželnem zboru zagovarjal šolske, učiteljske in kmečke koristi. To piše na strani 70.; na 65. strani pa piše: „Kolikokrat dela

učitelj kmetu nadlego radi obiskovanja šole! Kandidat, ki misli na tak način „zagovarjati šolske in učiteljske koristi“, naj ostane raje doma! S takimi besedami se naš kmet, ki že itak ni preveč naklonjen šoli in učiteljstvu — za kar pa že klerikaleci skrbje — kar naravnost hujška zoper učiteljstvo. To, kar smo pisali v zadnji številki, in pa to, kar pišemo danes, so uzroki, ki so nam potisnili v roko pero, da smo nastopili proti kandidaturi g. Iv. Lapajneti in najtopleje priporočamo kandidaturo g. Iv. Globočnika. Po volitvah, g. ravnatelj, bomo pa zopet prijatelji. — 8.) Za sodne okraje Trebnje, Žužemberk, Višnja gora, Mokronog, Litija in Radeče: **Janez Bukovec**, posestnik v Mrzližu; **Franco Zupančič**, posestnik v Rakovniku in **Franco Koščak**,* posestnik in župan na Grosupljem. — 9.) Za sodne okraje Kočevje, Ribnica in Velike Lašice: **Franco Višnikar**, c. kr. sodni svetovalec v Ribnici in **Primož Pakiž**,* posestnik v Zamostcu. G. Višnikar pozna kot bivši poročevalec o normalnošolskem zakladu izmed vseh bivših poslancev učiteljske težnje in potrebe najbolj. Kot poznavalec učiteljskih potreb in šolskih zakonov naše in drugih kronovin in kot pristaš narodno-napredne stranke je zelo vnet za to, da se povišajo naše kvinkvenije na 200 K, da se povišajo odstotki v statusu kranjskega učiteljstva v prvih dveh plačilnih razredih in zmanjšajo isti v zadnjih dveh plačilnih vrstah. G. V. je za to, da dobi učiteljstvo, katero nima prostega stanovanja, primerno stanarino in v krajih, kjer vlada draginja, pa še aktivitetne (lokalne) doklade itd. Stopimo vsi kot eden mož dne 12. t. m. za g. Višnikarja v volilno borbo! — 10.) Za sodna okraja Črnomelj in Metlika: **Franco Šetina**, učitelj in posestnik v Črnomlju. Gospod šolski vodja Šetina je naš tovariš, je naše gore list, je mož naše krvi: zato vsi do zadnjega zanj na delo! Čujemo, da so nekateri belokranjski tovariši preveč bojazljivi in preobzirni do klerikalcev. Čemu neki?! Gre se za načelo, gre se za novo šolo, gre se za interese učiteljskega stanu. To moramo imeti pred očmi. Boljša je prva zamera kot zadnja. Sicer pa značajnega moža tudi nasprotnik spoštuje in rešpektuje. Torej le vsi in z vsem pogumom na delo za našega vrlega tovariša g. Fr. Šetino. Belokranjski tovariši, volite ga vsi in pridobivajte volilcev zanj! Kaj hočete s starim Pfeiferjem! Njegova stara pesem je: zmanjšanje števila šol in poldnevni pouk. Ta ni naš mož; naš mož je g. Fr. Šetina; njega naj pošlje Belokrajina v Ljubljano! Torej le na delo, na neumorno delo, dokler je še čas!

To so torej kandidatje v kmetskih občinah. Kandidatje za mesta in trge so pa: Za Ljubljano: **Ivan Hribar** in **Peter Grasselli**; za dolenska mesta: **dr. Ivan Tavčar**; za Kočevje-Ribnico: advokat **dr. vit. Schöppl**; za Škofjo-Loko-Kranj: **Ciril Pirc**; za Radovljico-Tržič-Kamnik: **dr. Andrej Ferjančič**; za Idrijo: **dr. Danilo Majaron**; za notranjsko mestno skupino še ni znan, a ga objavi pravočasno izvrševalni odbor narodno-napredne stranke. Za te može stopimo dne 12. oziroma 19. septembra t. l. pogumno na volišče ter zadajmo v okviru našem lepemu stanu dostojne agitacije in z glasovnicami v rokah smrtni udarec pogubonosnemu klerikalizmu. Vsi na delo, vsi na volišče in zmaga mora biti naša!

Še do Vas, častite kolegince, par besedi. Z moškimi tovariši tirjate po vsej pravici enakih pravic. Moški tovariši pa tirjamo od Vas tudi po vsej pravici enakih dolžnosti. Stopite torej v našo vrsto v volilno borbo. Beseda nežne in ple-

menite ženske mnogo izda. Stopite tudi Ve med narod. Poučujte ga, za kaj se gre; svetujte mu, koga naj zapiše na glasovnico, oziroma pomagajte mu pri tem delu ter ga poučite, da se ne bo dal premotiti od nasprotnikov naših in nove šole. Vsak pridobljen in oddan glas za zgoraj navedene kandidate bo pomenil korak naprej na potu poštene zmage in poštene stvari. Pogumno torej v boj za svobodo in vsestranski napredek naroda! — Bog in narod!

IV.

„Slovenec“ že nekaj časa sem udarja na svojo razglašeno harfo ter ji izvablja sirenske glasove, s katerimi hoče privabiti slovensko učiteljstvo v svoj tabor. Dobro ve, da ne gre njegovo žito tako v klasje, kakor so pričakovali sejalci tega žita. On tudi dobro ve, da mu je jako velika ovira v tem njegovem poslu zavedno učiteljstvo po deželi, in da, dokler tega ne zvabi v svoj tabor, je ves njegov trud „bob v steno“.

V 188. številki objavil je „Slovenec“ ponatis iz „Slovenskega Učitelja“ — pač bi bilo vsejedno, ko bi ga „Slov. Učitelj“ ponatisnil, ker je bil ta spis skovan v uredništvu „Slovenca“ — ker žival se spozna po dlaki — po firmi „Volitve in učiteljstvo“. Spisek nosi znak „Slovenčevih“ fraz, in duševni njegov oče ni mogel prikriti svojih zvez z njim. Pisec trdi v tem spisu, da je učiteljstvo načelno ločeno — joj, joj, Slomškarji — pa načela!! — da je velik del učiteljstva v srcu gotovo (!!) i na strani katoliško-narodne stranke — jemenesta! slava Röntgenu — da se je antipatija do katoliško-narodne stranke učiteljstvu usilila (s pomočjo nirnerskega lija), da se je liberalno časopisje laskalo učiteljstvu itd. itd.

Dalje čveka pisec tega članka, da stremi slovensko učiteljstvo po ločitvi cerkve od šole (cerkev je identična po „Slovenca“ veri), a dostavlja modro, da je slovensko učiteljstvo precej retiriralo pri tej zadevi, in da „zahtevamo sedaj le od — cerkve nezavisno šolo“, to je, da se v šoli ne podere to, kar se v cerkvi sezida. In koncem zahteva pisec, da ugoditi i njegova stranka, da bodi „učiteljstvo gmotno trdno in izobraženo“. Tako učiteljstvo bode ponosno na svoj stan, in ne bode sledilo liberalnim frazam o svobodni šoli in ne bode verjelo njihovim obljubam, s katerimi priklepajo revno učiteljstvo nase, da je izkoriščajo v svoje politične namene.

Kolikor besedij, toliko fraz ali pa — lažij. „Slovenčevi“ uredniki morajo pač imeti jako kratek spomin, ako menijo, da privabijo s takimi frazami v svoj tabor slovensko učiteljstvo — onih par „pajacev“, ki jih že imajo pod svojim okriljem, jim prav iz srca privoščimo, ker pregovor pravi: Povej mi, s kom občuješ, in povem ti, kdo si. — Takih ljudi, ki mečejo vsak trenotek edino-le polena pod naše noge, takih ljudi pač ne moremo smatrati pravimi prijatelji. „Slovenec“ pač javno priznava, da je večji del slovenskega učiteljstva na strani liberalne stranke, in to mu tudi z zadoščenjem potrdimo. Prijatelji, povejte nam le, ali se bode mogel značajan učitelj, ki ima nalogo vzgajati značaje, odkritosrčne ljudi, pajdašiti s takimi korifejami, kakor so vaši velmožje, ki ste jih vzdignili na svoj ščit, oziroma katere ste morali vzdigniti. Ne mislite, da značajno slovensko učiteljstvo pozabi čez noč vse one psovke, ki jih je nagromadil v svojih predalih „Domo-ljub“ ali pa „Slovenec“, na rovaš vsemu slovenskemu učiteljstvu. Ne, in stokrat ne! Ali pa misli mogoče prijatelj „Slovenec“, da se bode slovensko učiteljstvo klanjalo brez-pogojno onemu istemu diktatorju, ki je na osodnem shodu —

Stein-Kamnik — dne 19. avgusta 1900. pital slovensko narodno učiteljstvo — toraj ravno čez leto dnij nas pa „Slovenec“ vabi v svoj tabor — z „najhujšimi kričači, ki čez tretjo ali četrto šolo niso mogli naprej, s tistimi, ki se prištevajo radi svojih sijajnih neuspelih na gimnaziji k ‚inteligenciji‘“. In slovensko učiteljstvo ne bode tudi nikdar slepo zažigalo kadila takim značajem, ki morajo sedeti v državnem zboru kakor egiptovske mumije — à la Šušteršič, Žitnik, Veneajz. Odstranite najprej take može, take dvomljive značaje, potem šele skušajte apelovati na slovensko narodno učiteljstvo. Dokler se pa tako slepo pokorite takim političnim mrtvecem, je pa vsak apel zastoj, vsako zblizanje nemogoče.

Antipatija do „katoliško- (rekte klerikalno) narodne stranke“ se nam pa ni nikakor usilila, ker upamo, da nas smatrate vendar za tako razsodne, da vemo soditi črno od belega. Ne mislite, da imate pred seboj ono slepo maso analfabetov, s katero se tako radi bahate pred svetom, ki ne pozna slovenskih razmer, duhovniškega terorizma, da stoji slovenski narod v ogromni masi za vami. To antipatijo ste nam sami usilili in ni nam treba hoditi niti čez mejo kranjske dežele, in da se je slovensko učiteljstvo tako hitro in v tako ogromnem številu odvrnilo od vas, krivda je pač na vaši strani.

Ni naša naloga, da bi pogrevali zopet vse one neslanosti, ki jih je obelodanil „Domoljub“ ali pa „Slovenec“ v svojih številkah proti slovenskemu narodnemu učiteljstvu, in ko so jih posneli izvanjkranski klerikalni listi, à la „Gorica“, „Primorski List“, „Slovenski Gospodar“ in „Novi List“, ne, temveč pribiti hočemo le dejstvo, da vaša stranka sploh nima in ni imela še nikdar sreča za ljudsko učiteljstvo sploh, in to že iz principa ne, ker dobro veste, da vaša slava in vaša vladohlepnost mine z onim trenutkom, ko bode ljudsko učiteljstvo gmotno in duševno na oni stopinji, na katero se želi povspeti in za katero stremi že dolgih trideset let. Zakaj niste že takrat odprli vse zapornice svoje dobrohotnosti napram slovenskemu ljudskemu učiteljstvu, ko je še ječalo v sponah konkordatske šole? Zakaj niste takrat osvobodili, vi odkritosrčni učiteljski prijatelji, slovenskega učitelja vseh skrbij, in zakaj niste odvezali svojih napolnjenih mošničkov ter dali ljudskemu učiteljstvu plačo, da bi mu ne bilo treba prepevati po onih lukulnih obedih, kakor je moral dobropoljski Kavčnikov Andrej?

Smešna pa je opazka „Slovenčevega“ pisca, da je govoril ta ali oni klerikalec v prid šolstva ali učiteljstva. Kdaj li neki? Mogoče takrat, ko se je šlo za poldnevni pouk ali za jednorazrednice? Ali pa mogoče sedaj, ko se je šlo za meščansko šolo v Postojini? Pač, tedaj ste se ogreli v dež. zboru za to šolo, ker ste se morali pod pritiskom javnosti in bližajočih se deželnozbornskih volitev — no, kako je bilo v finančnem odseku, o tem molči javnost. Saj se poznamo, prijatelji!

Istotako smešna je pa tudi trditev „Slovenčevega“ pisca, da je retiriralo slovensko učiteljstvo pri „framasonski zahtevi“ „ločitve cerkve od šole“. Dozdeva se nam, da so pisčevi možgani vsled letošnje tropične vročine precej retirirali v njegovej „možgarni“ in upajmo, če nam Stvarnik pošlje še drugo poletje kako pasjo vročino, pride ta moč slednjič še do tega spoznanja, da bode znal, da slovensko učiteljstvo vé ločiti cerkev in vere, in da stoji slovensko učiteljstvo še vedno na istem programu, kakor je stalo od nekdanj in da ni retiriralo niti za mišjo dlako ne.

Program liberalne stranke — v takem pomenu kakor si ga smatramo mi, ne kakor ga tolmačijo lignorijanski učenci — je pa identičen našemu programu. Kdor nasprotuje temu, nasprotuje nam. In upamo, da se sedaj razumemo.

Višek smešnosti je pa dosegel „Slovenčev“ pisec s trditvijo, da hočejo klerikalec učiteljstvo gmotno trdno in izobraženo.

Sleparji! Oglejmo si jih v istini! Dežela Tirolska in Predarlška sta znani, da imata deželni zastopstvi, ki sta po ogromni večini klerikalni. V teh deželah ima klerikalizem svojo domeno. In učiteljski prijatelji okrog „Slovenca“, obelodanite že edenkrat le suhe številke učiteljskih plač, ki jih dobiva tamošnje učiteljstvo iz klerikalnih rok. Potem vas bodemo sodili. In trditi vendar ne morete, da tam službujejo izključno rudečkarji; prav pohlevne ovčice so vam, njih največje veselje je, ako zamorejo pobirati samo drobtinice od miz, ki se nahajajo po „revnih tirolskih župniščih“.

In če ste v istini tako navdušeni pristaši zboljšanja gmotnega stanja učiteljstva, naročite svojemu generalissimu, da pritisne — vsaj ima toliko moč kot prvi krščanski boritelj, drugače naj se gre pa v Rim pritožiti, če ga ne bodeta slušala — na dr. Kathreina in fabrikanta Rhomberga, da delujeta pri svoji stranki na to, da se dá tirolskemu in predarlškemu učiteljstvu take plače, da bode gmotno trdno. Dokler pa tega ne storite, ste pa le navadni, pa prav navadni frazerji, ki vam nihče ne verjame . . .

Bodoči dnevi bodo potekali na Kranjskem v znamenju boja . . . Človek, ki ima sploh kaka trdna načela, ne more ostati indiferenten, ampak se mora pridružiti narodno-napredni stranki. Tudi učiteljstvo bode v boju, in bode stalo vsled svojih načel v **ogromni večini v vrstah nar.-napredne stranke**, le peščica vstraja v vrstah klerikalno-rimске stranke, ki zastopa res klerikalno-internacionalna, žlinderska in tihotapska načela. In slovensko značajno učiteljstvo — čeravno gmotno revno — je ponosno na svoj stan in ne bode sledilo klerikalnim frazam o naklonjenosti učiteljstvu in ne bode verjelo njihovim obljubam, s katerimi hočejo priklepiti revno učiteljstvo nase, da je izkoriščajo v svoje politične svrhe.

V.

Letos se bode tudi v deželni zbor tako volilo, kakor lani v državni zbor. Skoro vsi davkoplačevalci imajo volilno pravico, in voli se doma, pri domačem županstvu, katero sestavi imenik volilcev, katerega pošlje na glavarstvo, da to sestavi legitimacije, t. j. pooblastila, da se sme voliti, in glasovnico, to je listek, s katerim se voli.

Vsakemu volileu se morata legitimacija in glasovnica dostaviti na stanovanje. Če bi kdo najpozneje 24 ur pred dnevom volitve ne dobil legitimacije, naj gre sam ponjo h glavarstvu. Legitimacija, na kateri je zapisano ime volilca, kraj, dan in ura volitve, se mora pri volitvi pokazati. Kdor nima legitimacije, tega komisija lahko izključi.

Glasovnica mora imeti pečat okrajnega glavarstva. Samo od glavarstva izdana glasovnica je veljavna. Če kdo glasovnice ni dobil, ali če se mu je izgubila ali pokvarila, naj se za drugo oglasi pri glavarstvu ali na dan volitve pri volilnem komisarju.

Agitatorji naj skrbno pazijo, da dobi vsak volilec legitimacijo in glasovnico in da je ne dá iz rok.

Zadnja dva dneva pred volitvijo naj zaupniki in agitatorji obiščejo volilce in naj jim popišejo glasovnice z imenom naših kandidatov. Zapiše naj se kandidatovo ime, njegov stan in njegovo bivališče, zakaj vsled pomanjkljivosti ali pomote postane glasovnica lahko neveljavna. Tudi je neposredno pred volitvijo še enkrat pregledati vse glasovnice ter zabičiti volilcem, naj prinesejo na volišče legitimacijo in glasovnico, in naj legitimacijo tudi po volitvi skrbno hranijo, ker je mogoče, da pride do ožje volitve, pri kateri se legitimacija zopet rabi.

Na legitimaciji je naznanjen dan, kraj in ura volitve. Volitev se vrši tajno po listkih, vodi jo pa volilna komisija v navzočnosti volilnega komisarja. Volilni komisar je lahko vsakdo, kogar imenuje za to okrajno glavarstvo. Volilna komisija se sestavi tako, da imenuje občinski odbor tri člane, volilni komisar pa tri, ti skupaj pa volijo sedmega člana. Vsi člani volilne komisije morajo biti volilci. Volilna komisija vodi volitev in odločuje z večino glasov o dopustitvi glasovanja in veljavnosti oddanih glasov. Zoper odločitev komisije ni pritožbe. Ako se ob pričetku volilne ure ne zglašijo zadosti volilcev, da se konstituirajo volilna komisija, potem prevzame komisar sam vse pravice in ves delokrog volilne komisije.

Volilni komisar mora skrbeti za mir in red ter ne sme dopustiti, da bi volilna komisija prekoračila svoj delokrog. Od trenutka, ko je določen začetek, ne sme volilni komisar dopustiti, da bi kdo v volilnem prostoru volilce nagovarjal.

Na dan volitve je potrebno, da se volilci stranke zberó še pred določeno uro na volišču, in sicer zategadelj, da pridejo tudi somišljeniki v volilno komisijo. Tu naj pazijo, kateri volilci se volitve še niso udeležili. Ti se potem še lahko poiščejo in pripeljejo na volišče. V komisiji pa tudi lahko pazijo, da kdo ne voli na tujo legitimacijo. Pri zadnjih volitvah so nekateri v mnogih krajih pobrali volilcem legitimacije in so potem poslali s to legitimacijo volit kacega drugega nevolilca.

Agitacija med volitvijo izda jako mnogo, vendar se je strogo držati postavnih mej.

Ko je volitev končana, naj bodo zaupniki navzoči pri razglasilu razmerja glasov.

Ako noben kandidat ni dobil nadpolovične večine glasov, potem pride do ožje volitve.

Pri ožji volitvi so veljavni samo tisti glasovi, ki so oddani za jedno tistih dveh oseb, ki sta prišli v ožjo volitev. Vsaka glasovnica, ki se glasi na kako drugo ime, je neveljavna, in je dotični glas izgubljen.

Tudi pri ožji volitvi se morajo volilci izkazati z legitimacijo, in je torej neizogibno potrebno, da vsak volilec svojo legitimacijo dobro shrani. Glasovnice se za ožjo volitev ne dostavijo volilcem na dom, ampak se dobé pri volilnem komisarju.

Samo ob sebi se uneje, da se smejo ožje volitve udeležiti tudi taki volilci, ki se prve volitve niso udeležili. Pri ožji volitvi je seveda s podvojeno silo delati, da pridejo naši somišljeniki polnoštevilno na volišče, in da se pridobi kar mogoče novih volilcev.

Priporočamo vsem somišljenikom, naj pri predstojećih volitvah delujejo z vsemi močmi in z vsem svojim vplivom, da pridejo naši volilci polnoštevilno na volišče in glasujejo za naše kandidate. Zlasti naj opozarjajo

kmetsko ljudstvo, da je volitev tajna, in da nihče ne izve, kako je kdo volil, in da se torej ni bati nikakega maščevanja.

V svrhu uspešne agitacije je potrebno, da se somišljeniki takoj v vsaki občini organizujejo ter si razdele delo, pa tudi skrbe, da se delo izvrši, da se nič ne zamudi.

Storimo vsak svojo dolžnost, spravimo tudi zadnjega moža na volišče in zmaga bo naša!

Učiteljstvu prijazni — pred volitvami.

Kadar se nam klerikalni listi laskajo in nas vabijo v svoj tabor, zdi se nam prav tako, kakor je lisica vabila na drevesu sedečega petelina, naj pride doli, da si ga ogleda bližje in se pobrati ž njim, recte, da se pogosti ž njim. Klerikalci so ravno tako prekanjene lisice. Ob vsaki mogoči in nemogoči priliki spuščajo jezo nad napredno učiteljstvo in novo šolo. Celodnevne novice, v katerih se popisuje kakšen samomor, tatvina ali kako drugo hudodelstvo, na koncu zabelijo: to je sad svobodne šole, tega so krivi liberalni učitelji itd. Prepogosto smo brali tudi že dolge članke z raznimi „lepimi“ naslovi proti učiteljstvu in šoli, in vendar se nam sedaj pri volitvah hočejo približati ter nas upreči za zmago njih požlindranih kandidatov. A vse zaman, klerikalni krščanski socijaleci ali krščansko socijalni klerikalci, mi vas ne zabimo, tudi v volilnih stiskah nam deluje še spomin na vaše napade, in če vidimo na mizi klerikalni časopis in v njem članek s skrivnostno lepim naslovom na nas, obnovi se nam predstava vseh vaših mahinacij in natolcevanj proti nam.

Kadar nas in napredno šolo obdelujete prav po rovtarskih notah v „Slovenca“, se nam ne zdi še ravno največje zlo med vašimi hudobnimi nakanami, ker vemo, da „Slovenca“ ne bere tista naša tako „razsodna“ masa, temveč here se le po župniščih in v par drugih obskurnih hišah. Bolj hudobno pa je, kadar v „Domoljub“ pišete, kateri pride v roke ljudem, ki ne razločijo črno od belega, lažljivo od resničnega. Leto 1899 je bilo za napade na šolo in učiteljstvo pri vas posebno plodonosno. Samo iz „Domoljuba“, katerega 2 številki sta mi pri rokah, citiram nekaj nam prijaznih odstavkov. „Domoljub“ številka 16: „Navadno se okoli kakega učitelja zberó najslabši (!) ljudje cele fare, on jih vodi potem v boju proti duhovščini, naroča jim brezverske časopise in pijančuje (!) ž njimi“. „Domoljub“ številka 19 piše pod naslovom: Slovenski učitelji odločite se: (Po duhovnih vajah.) Začeli so se maščevati (? kje) liberalni učitelji nad svojimi vernimi (?!) tovariši, primerno svojemu surovemu (!) značaju . . . Kaj takega so delali pogani le za časa preganjanja kristjanov, kar danes delajo naši ljudski učitelji. Pa so pokazali tudi svojo pogansko (!) oliko. Krščanski stariši, ki ste po postavi prisiljeni (!) izročati svojo mladino učiteljem, kaj pravite vi k taki organizaciji učiteljev? (Poprej opisuje prav zlobno zavito našo „Zavezo“.) Torej ne več po katoliški veri, ampak „na drug način“ bodo sedaj učitelji vzgajali mladino. Ta drug način nam je znan: očitno brezverstvo, sramotenje cerkve in prosta ljubezen. Kaj porečete vi na to, katoliški stariši, zato brezverski učitelj ne vpraša. Naš državni zakon je že itak čuden (!!!), ker trga (!) otroke starišem iz hiše in ne vprašuje po istiniti potrebi (kakšni?) in po volji starišev.“ Konec je tako zakuhan: „Vi morate poznati šole iz dveh vzrokov: 1. ker morate (!) svoje otroke pošiljati v šolo in 2. ker jo morate plačevati. Vi morate tudi vedeti, da so učitelji pri „Zavezi“ zahtevali plačo, kakor jo